

Media: LARISSANET

Page: 1,14

Published at: 08-12-2023

Author: Surface: 1085.28 cm² Circulation: 0

Subjects:

Συνέντευξη

>> Σταμάτης Μπέης
 Δρ. Γλωσσολογίας και συγγραφέας του βιβλίου «Το γλωσσικό ιδίωμα της Λάρισας»

«Ελπίζω να συμβάλλω στη θετική εικόνα και αποδοχή του ιδιώματος της Λάρισας...»

• Συνέντευξη στον Λάμπρο Αναγνωστόπουλο

Το «γλωσσικό ιδίωμα της Λάρισας» αποτελεί τη μοναδική σύγχρονη περιγραφή του ιδιώματος της περιοχής της πόλης μας, της Λάρισας, αλλά και των χωριών της άμεσης περιφέρειάς της. «Μια περιοχή για την οποία υπάρχει πρωτοφανής έλλειψη γλωσσικών δεδομένων», σύμφωνα με τον συγγραφέα του βιβλίου, κ. Σταμάτη Μπέη. Πρόκειται για μία από τις ελάχιστες περιγραφές ελληνικού ιδιώματος στην οποία καταγράφονται με βάση τις αρχές της σύγχρονης επιστημονικής περιγραφής τα σημαντικότερα φωνητικά, φωνολογικά, μορφολογικά και συντακτικά φαινόμενα και η μοναδική που αφορά θεσσαλικό ιδίωμα. Άλλωστε, ο κ. Μπέης είναι διεθνούς ερευνητών (ερευνητής Α) στο Κέντρον Ερευνητικής Νεοελληνικών Διαλέκτων και Ιδιωμάτων της Ακαδημίας Αθηνών.

Είναι γλωσσολόγος, διδάκτορας Γλωσσολογίας του Πανεπιστημίου Paris-V-Σορβόννης (2000), ειδικευμένος στη φωνολογική και μορφολογική ανάλυση ιδιωμάτων, στη νεοελληνική διαλεκτολογία και ιδιαίτερα στη μελέτη των βορείων ελληνικών ιδιωμάτων. Φυσικά, η κατοχή του από την περιοχή της Λάρισας, έπαιξε σημαντικό ρόλο για να ξεκινήσει αυτή τη μελέτη και να μας την προσφέρει απλόχερα μέσα από τις Εκδόσεις «Πατάκι». Για το βιβλίο του, για τα κινηρά του, για την περιοχή μας, αλλά και για τον... τεκνική νοημοσύνη, συνομιλήσαμε με τον κ. Σταμάτη Μπέη, ο οποίος την Παρασκευή 15 Δεκεμβρίου 2023, έρχεται στη Λάρισα για να παρουσιάσει το βιβλίο του στο Χατζηγιάννειο Πνευματικό Κέντρο.

Για το βιβλίο θα μιλήσουν η **Ράνια Βερέμη**, πρόεδρος του Συνδέσμου Φιλολόγων Ν. Λάρισας, ο **Ευάγγελος Κουρδής**, καθηγητής του Τμήματος Γαλλικής Γλώσσας και Φιλολογίας στο ΑΠΘ και η **Νικολέττα Τσιτσανοπούλη**, καθηγήτρια του Παιδαγωγικού Τμήματος Νηπιαγωγών στο Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων.

Συντονίζει τη συζήτηση, ο **Χρήστος Μπεχλιβάνος**, εκδότης, διευθυντής της Larissanet.

Το σύγγραμμα «Το Γλωσσικό Ιδίωμα της Λάρισας» του Σταμάτη Μπέη, Διευθυντή Ερευνών στο Κέντρο Ερευνητικής Νεοελληνικών Διαλέκτων και Ιδιωμάτων της Ακαδημίας Αθηνών, αποτελεί μία σημαντική συμβολή στη μελέτη της Νεοελληνικής Διαλεκτολογίας και ειδικά για τα θεσσαλικά ιδιώματα, μέρος των οποίων αποτελεί το ιδίωμα της Λάρισας.

Η παρουσία μελέτη εντάσσεται απόλυτα στο πλαίσιο της νεοελληνικής διαλεκτολογίας και αποτελεί τη μοναδική σύγχρονη περιγραφή του ιδιώματος της περιοχής της πόλης της Λάρισας και των χωριών της άμεσης περιφέρειάς της, περιοχή για την οποία υπάρχει πρωτοφανής έλλειψη γλωσσικών δεδομένων.

Παρουσίαση του βιβλίου

Η Αντιδημαρχία Πολιτισμών & Επιστημών Δ. Λαρισαίων και οι εκδόσεις Πατάκι, συνδιοργανώνουν την παρουσίαση του βιβλίου του Σταμάτη Μπέη «Το Γλωσσικό Ιδίωμα της Λάρισας», την Παρασκευή 15 Δεκεμβρίου στις 18:30 στο Χατζηγιάννειο Πνευματικό Κέντρο.

Ο κύριος λόγος που με οδήγησε να ασχοληθώ με αυτό το θέμα, είναι η επαφή που έκανα με το γλωσσικό ιδίωμα της περιοχής από τα παιδικά μου χρόνια, αφού κατάγομαι και μεγάλωσα στην πόλη της Λάρισας, σε μια εποχή που το γλωσσικό ιδίωμα ήταν πιο ζωντανό, απ' ό,τι είναι σήμερα. Η περιγραφή του μικρού γλωσσικού ιδιώματος δεν μπορεί παρά να έχει και αυτοβιογραφικό χαρακτήρα. Σε πολλά από αυτά τα παραδείγματα αφηγηματικού λόγου, που προέρχονται από προσωπικά ακούσματα και παρέμβαση στο βιβλίο, αναγράφονται συγκεκριμένες φωνές προσώπων που δεν ζουν πλέον, αλλά η φωνή τους είναι βαθιά χαραγμένη μέσα μου. Στα παραδείγματα του βιβλίου, ο αναγνώστης που προέρχεται από τη Λάρισα και την ευρύτερη περιοχή, θα αναγνωρίσει έναν τρόπο ζωής, τον τοπικό πολιτισμό της Λάρισας.

Ενώ τα χρόνια περνούσαν, η σύλληψη για την υλοποίηση της παρούσας εργασίας σιγή σιγή ωριμάζε μέσα μου, αφού είχα αποκτήσει και την αντίστοιχη επιστημονική ειδίκευση της γλωσσολογίας. Άρχισε όμως να αποκτά δυναμική έκφραση και εφαρμογής, όταν άρχισα να εργάζομαι στο Κέντρο Ερευνητικής Νεοελληνικών Διαλέκτων και Ιδιωμάτων της Ακαδημίας Αθηνών (ΚΕΝΔΙ-ΙΑΝΕ), όπου διαπιστώσα ότι η περιοχή των πεδινών χωριών γύρω από τη Λάρισα χαρακτηρίζεται από ένα σκεδόν απόλυτο κενό γνώσης όσον αφορά στα γλωσσικά δεδομένα. Μοναδικό σημείο αναφοράς θα μπορούσε να αποτελέσει το εξαιρετικό βιβλίο «Περί της σύγχρονης θεσσαλικής διαλέκτου» του Δκ. Τζατζιάνου, που εκδόθηκε το μακρινό 1909.

Θεωρείτε ότι το συγκεκριμένο βιβλίο είναι φιλικό προς ένα ευρύ κοινό ή απευθύνεται κυρίως στην επιστημονική κοινότητα;

Το κοινό στο οποίο απευθύνεται η εργασία είναι στην επιστημονική κοινότητα, η οποία θα έχει την ευκαιρία να βρει συγκεντρωμένα όλα τα βασικά χαρακτηριστικά του ιδιώματος, παρουσιασμένα σύμφωνα με τις αρχές της σύγχρονης δομολογικής γλωσσολογίας, τα οποία θα βοηθήσουν να εντοπιστούν οι ομοιότητες και διαφορές με άλλα νεοελληνικά ιδιώματα ώστε να συμπληρωθεί η εικόνα των ιδιωμάτων του ελλαδικού χώρου. Το βιβλίο απευθύνεται στο ευρύτερο κοινό, που τελευταία δείχνει ενδιαφέρον για τις γεωγραφικές ποικιλίες της νέας ελληνικής αλλά και την ιστορία της νέας ελληνικής. Γι' αυτόν ακριβώς τον λόγο έγινε προσπάθεια για μια απλούστερη παρουσίαση των επιστημονικών δεδομένων, με τρόπο πιο προστό. Το βιβλίο αυτό είναι κατά βάση μια σύγχρονη επιστημονική περιγραφή ιδιώματος. Όμως, αποφεύχθηκε η χρήση της πλέον εξειδικευμένης επιστημονικής ορολογίας και τα γραμματικά φαινόμενα παρουσιάστηκαν ταυτόχρονα με έναν τρόπο περιγραφής προστό στο ευρύ κοινό, αυτό της σχολικής παραδοσιακής γραμματικής. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει το συγκεκριμένο πόνημα για όσους ζουν ή κατάνονται από την πόλη της Λάρισας και την ευρύτερη περιφέρειά της, ώστε να αντιληφθούν ότι το τοπικό ιδίωμα αποτελεί ένα δομημένο σύνολο γλωσσικών στοιχείων που είναι φορέας ενός ιδιαίτερου πολιτισμού, που δεν ταυτίζεται απόλυτα με την κοινή για όλους τους Έλληνες γλωσσική πραγματικότητα. Είναι μεγάλη η αξία της επιστημονικής περιγραφής για την απόδοση της ατμόσφαιρας μιας αλλοτινής εποχής. Η ποίτι

«Στο γλωσσικό υλικό που συνέλεξα, εντόπισα ένα πλούσιο λεξιλόγιο αγροτικής κυρίως προέλευσης που κάνει κάποια μαγνητοφωνημένα ακόμα και για τους κατοίκους της Λάρισας και της ευρύτερης περιοχής της, σήμερα. Μια εξειδικευμένη μελέτη αυτού του λεξιλογίου αποτελεί επιτακτική ανάγκη γιατί υπάρχει ο κίνδυνος να εξαφανιστούν για πάντα αυτά τα γλωσσικά δεδομένα»

καταγραφή ενός σχετικά σβησμένου ιδιώματος συγχανεί σίγουρα τους ειδικούς, παρουσιάζει πολύτιμες και δυσεύρετες πληροφορίες στους επιστήμονες της γλώσσας, αλλά προσφέρει και άλλου τύπου σγκανίσεις σε όλους ανεξαιρέτως τους αναγνώστες. Τα παραδείγματα και τα παραθέματα ιδιωματολογίου λόγω του βιβλίου ενεργοποιούν τη μνήμη όσων κατάνονται από την ευρύτερη περιοχή της Λάρισας με ξεκαθισμένες λέξεις και φράσεις. Ελπίζω, μεταξύ άλλων, ότι το βιβλίο αυτό θα συμβάλει στη θετική εικόνα και αποδοχή του ιδιώματος της Λάρισας και των θεσσαλικών ιδιωμάτων, που παρουσιάζονται συχνά στο νεοελληνικό κοινό με τρόπο υποτιμητικό και αντιεπιστημονικό από τα μέσα μαζικής επικοινωνίας.

Είστε διδάκτορας Γλωσσολογίας. Με την Τεχνική Νοημοσύνη τι γίνεται; Πώς συνδέεται με τη γλώσσα; Θέλετε να κάνετε ένα σκόλο;

Η τεκνική νοημοσύνη αποτελεί τον κλάδο της πληροφορικής που ασχολείται με τη σχεδίαση και την υλοποίηση υπολογιστικών συστημάτων που μιμούνται στοιχεία της ανθρώπινης συμπεριφοράς τα οποία υπονοούν έστω και στοιχειώδη ευφυΐα: μάθηση, προσαρμοστικότητα, εξαγωγή συμπερασμάτων, κατανόηση από συμπερασόμενα, επίλυση προβλημάτων κλπ.

Όπως είναι αναμενόμενο, η γλωσσολογία, η μελέτη της γλώσσας, είναι μια από τις βασικές επιστήμες στις οποίες στηρίζεται η τεκνική νοημοσύνη, που αποτελεί σημαντικό τομή και άλλων επιστημών, όπως η πληροφορική, η νευρολογία κλπ. Δεν είναι τυχαίο ότι η πρώτη εφαρμογή της τεκνικής νοημοσύνης, η λεγόμενη δοκιμή Turing, το 1950, επώδιε να εξετάσει την ικανότητα μιας μηχανής να συμμετάσκει απρόσκοπτα σε μια ανθρώπινη συνομιλία. Οι σημερινές εφαρμογές της τεκνικής νοημοσύνης στη γλώσσα είναι πολυάριθμες: η αυτόματη μετάφραση, η αναγνώριση φωνής, η επεξεργασία των γλωσσικών δεδομένων για τη λειτουργία των κινητών τηλεφώνων ακόμα και η νηπιακή ανασύσταση νεκρών γλωσσών, όπως τα αρχαία ελληνικά και τα λατινικά.

Τελικά τι μάθατε για το ιδίωμα της Λάρισας μέσα από την έρευνα για τη συγγραφή του συγκεκριμένου βιβλίου;

Πρώτη διαπίστωση είναι ότι το ιδίωμα της Λάρισας είχε την ίδια μορφή στην πόλη, αλλά και στα γύρω χωριά. Δεν υπήρχαν ποτέ ελληνικά της πόλης που ήταν διαφορετικά από τα ελληνικά του χωριού. Η μεγάλη διαφορά έγκειται στη μεγαλύτερη επιρροή της επισημής ελληνικής που προκάλεσε την αντίστοιχη υποχώρηση του ιδιώματος στην πόλη της Λάρισας.

Το ιδίωμα της Λάρισας όπως και η μεγάλη κατηγορία των βορείων ελληνικών ιδιωμάτων, όπου ανήκει, είναι σχετικά κοντινό στην επισημή ελληνική, πολύ περισσότερο απ' ό,τι η διαφορετική προφορά αφίνας να διαφαινει. Η γραμματική του, η κλίση των ονομάτων και των ρημάτων έχουν ελάχιστες διαφορές με την επισημή ελληνική και δεν έχουν σχέση με απομακρυσμένες γλωσσικές ποικιλίες όπως για παράδειγμα τα ιδιώματα των Κυκλάδων, των Δωδεκανήσιων, η κρητική, κυπριακή και ποικιλία διαλέκτου.

Στο γλωσσικό υλικό που συνέλεξα, εντόπισα ένα πλούσιο λεξιλόγιο αγροτικής κυρίως προέλευσης που κάνει κάποια μαγνητοφωνημένα ακόμα και για τους κατοίκους της Λάρισας και της ευρύτερης περιοχής της, σήμερα. Μια εξειδικευμένη μελέτη αυτού του λεξιλογίου αποτελεί επιτακτική ανάγκη γιατί υπάρχει ο κίνδυνος να εξαφανιστούν για πάντα αυτά τα γλωσσικά δεδομένα.